

Sygn. akt I CZ 21/14

POSTANOWIENIE

Dnia 11 kwietnia 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Frąckowiak (przewodniczący)

SSN Katarzyna Tyczka-Rote (sprawozdawca)

SSN Hubert Wrzeszcz

w sprawie z powództwa E. Spółki z o.o. w P.

przeciwko L. S. w Madrycie

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 11 kwietnia 2014 r.,

zażalenia strony pozwanej

na wyrok Sądu Okręgowego Sądu Gospodarczego w W.

z dnia 10 grudnia 2013 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i pozostawia Sądowi Okręgowemu
w W. rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego.**

UZASADNIENIE

Powód – E. sp. z o.o. wniósł o zasądzenie od pozwanego L. S. w Madrycie jako ubezpieczyciela sprawcy wypadku kwoty 5 883,40 zł z ustawowymi odsetkami od 6 lutego 2011 r. i kosztami procesu tytułem odszkodowania ubezpieczeniowego za szkodę wynikłą z konieczności wynajęcia pojazdu zastępczego w związku z uszkodzeniem samochodu w wyniku kolizji drogowej. Sąd Rejonowy w W. wyrokiem z dnia 31 lipca 2013 r. oddalił powództwo uznając, że powód nie udowodnił jego zasadności. Wyrokiem z dnia 10 grudnia 2013 r. Sąd Okręgowy w W., który rozpatrywał sprawę na skutek apelacji powoda, uchylił zaskarżony wyrok, zniósł postępowanie począwszy od dnia 23 kwietnia 2012 r. i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania. Jako podstawę uchylenia wskazał art. 386 § 2 k.p.c., przyjął bowiem, że postępowanie przed Sądem pierwszej instancji było dotknięte nieważnością, ponieważ pełnomocnik powoda był niewłaściwie umocowany. Pełnomocnik ten legitymował się pełnomocnictwem udzielonym przez M. K. - dyrektora oddziału powoda działającego w Polsce, który uprawniony był do reprezentacji jedynie tego oddziału, nie mógł natomiast udzielić pełnomocnictwa w imieniu przedsiębiorcy zagranicznego jakim jest powodowy L. S. S.A. w Madrycie, mający inne osoby upoważnione do reprezentacji.

Zażalenie na powyższy wyrok wniósł pozwany, zarzucając naruszenie art. 87 § 1 k.p.c. w zw. z art. 91 pkt 3 k.p.c. w zw. z art. 379 pkt 2 k.p.c. oraz art. 87 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r., poz. 672 ze zm., powoływana dalej jako „u.s.d.g.”) oraz art. 10 ust. 2 lit. d Pierwszej Dyrektywy Rady z dnia 24 lipca 1973 r. nr 73/239/EWG w sprawie koordynacji przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych odnoszących się do podejmowania i prowadzenia działalności w dziedzinie ubezpieczeń bezpośrednich innych niż ubezpieczenia na życie (Dz. U. L. 228 str. 3) przez nieuzasadnione przyjęcie, że M. K. nie był upoważniony do udzielenia pełnomocnictwa procesowego uprawniającego pełnomocnika do zastępowania pozwanego w niniejszej sprawie, odnoszącej się do roszczeń wywodzonych z umowy ubezpieczenia zawartej w oddziale pozwanego w Polsce. Wnioskował o przeprowadzenie dowodów z dokumentów, o przedstawienie powiększonemu składowi zagadnień prawnych dotyczących zakresu uprawnień osoby

reprezentującej zagranicznego przedsiębiorcę w oddziale oraz o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania a nadto o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania zażaleniowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przewidziane w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. zażalenie na uchylenie wyroku, oparte na zarzutach dotyczących błędnego stwierdzenia nieważności postępowania, jako przyczyny uzasadniającej uchylenie wyroku wymaga zbadania, czy wskazana przesłanka nieważności rzeczywiście zachodzi (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 listopada 2013 r., III CZ 77/12, OSNC 2013/4/54).

Zagadnienie statusu oddziału przedsiębiorstwa zagranicznego w Polsce oraz charakteru uprawnień jakimi dysponuje osoba umocowana do reprezentacji tego oddziału Sąd Najwyższy wyjaśnił w kilku orzeczeniach, zebranych i omówionych w uzasadnieniu wyroku z dnia 11 października 2013 r. (I CSK 769/12, nie publ.). Zwrócił w nich uwagę, że przedsiębiorca zagraniczny, zdefiniowany w art. 4 ust. 1 i art. 5 pkt 3 u.s.d.g. może - co wynika z art. 85 ust. 1 u.s.d.g. - na terenie Rzeczypospolitej Polskiej na zasadzie wzajemności tworzyć oddziały z siedzibą w Polsce w celu wykonywania działalności gospodarczej. W wypadku zagranicznych zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji również ustawa z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r., poz. 950 ze zm., dalej powoływana jako „u.d.u.”) przewiduje dla zagranicznych zakładów ubezpieczeń z państwa członkowskiego Unii Europejskiej możliwość prowadzenia działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej m. in. w formie oddziału (art. 131 ust. 1 i art. 223 zn u.d.u.). Oddział taki nie ma osobowości prawnej odrębnej od przedsiębiorcy zagranicznego. Jedynie w wypadku uregulowanym w art. 106 ust. 1 u.d.u., to znaczy wówczas, kiedy działalność ubezpieczeniowa lub reasekuracyjna jest prowadzona w formie głównego oddziału - oddziałowi takiemu służy zdolność sądowa i zdolność prawna, nawet jednak wtedy oddział nie ma osobowości prawnej. W postępowaniu sądowym występuje przedsiębiorca zagraniczny, który utworzył w Polsce oddział (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 października 2010 r., V CSK

96/10, nie publ.). Artykuł 129 u.d.u. nakazuje zagranicznemu zakładowi ubezpieczeń z państwa członkowskiego Unii Europejskiej stosować polskie prawo, o ile nic innego nie wynika z umowy międzynarodowej. Oznacza to, że zgodnie z art. 87 u.s.d.g. pozwany tworząc oddział obowiązany był ustanowić osobę upoważnioną w oddziale do jego reprezentowania, której dane, po myśli art. 39 pkt 4 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r., poz. 1203 ze zm.), powinny być ujawnione w dziale 2 rejestru. Pełnomocnictwo przewidziane w art. 87 u.s.d.g. ma szeroki zakres, pełnomocnik ma być stałym przedstawicielem przedsiębiorcy zagranicznego, co wypełnia wymagania art. 10 ust. 2 lit. d wskazanej przez skarżącego Pierwszej Dyrektywy Rady z dnia 24 lipca 1973 r. w sprawie koordynacji przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych odnoszących się do podejmowania i prowadzenia działalności w dziedzinie ubezpieczeń bezpośrednich innych niż ubezpieczenia na życie. Zgodnie z tym postanowieniem Państwa Członkowskie powinny wymagać od każdego zakładu ubezpieczeń, który zamierza założyć oddział na terytorium innego Państwa Członkowskiego m. in. podania nazwiska upoważnionego przedstawiciela oddziału, który musi dysponować odpowiednimi kompetencjami do zaciągania zobowiązań w imieniu zakładu wobec osób trzecich oraz do reprezentowania go w stosunkach z władzami i sądami Państwa Członkowskiego i innymi podmiotami. Podobnie w Jedenastej Dyrektywie Rady z dnia 21 grudnia 1989 r. (Dz. U. UE.L z 1989, Nr 395 poz. 36 ze zm.), dotyczącej wymogów ujawniania informacji odnośnie oddziałów utworzonych w Państwie Członkowskim przez niektóre rodzaje spółek podlegające prawu innego państwa, mającej na celu zapewnienie ochrony osób nawiązujących stosunki z spółkami za pośrednictwem oddziałów w Państwie Członkowskim, w którym oddział został utworzony art. 2 lit. e przewiduje obowiązek ujawniania danych osób, które mają prawo reprezentowania spółki wobec osób trzecich oraz w postępowaniach

sądowych, w tym także osób które występują w charakterze stałych przedstawicieli spółki w zakresie działalności oddziału ze wskazaniem zakresu ich uprawnień. Sąd Najwyższy w powołanym wyroku z dnia 1 października 2013 r. wyjaśnił, że pełnomocnictwo z art. 87 u.s.d.g. ma zakres wyznaczony ustawowo, uwzględniający cel ustanowienia pełnomocnika - jest nim ułatwienie prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce przez przedsiębiorcę zagranicznego, który nie musi występować osobiście ani przez członków uprawnionego do jego reprezentacji organu w czynnościach związanych z działalnością prowadzoną w ramach oddziału na terytorium Polski. Tym samym uproszczone staje się także wchodzenie w stosunki z gospodarcze z tym przedsiębiorcą przez osoby trzecie, chronione przed trudnościami w ocenie prawidłowości jego reprezentacji. Pełnomocnik o stabilnym i jednoznacznym zakresie uprawnień ułatwia także relacje przedsiębiorcy zagranicznego z organami władzy publicznej. Jego uprawnienia obejmują też prawo reprezentowania przedsiębiorcy zagranicznego w postępowaniu sądowym, jak również do ustanawiania pełnomocnika procesowego. Akceptując powyższe stanowisko stwierdzić należy, że Sądy obydwu instancji niesłusznie odmówiły osobie uprawnionej do reprezentowania pozwanego w oddziale prawa do skutecznego ustanowienia pełnomocnika procesowego dla pozwanego w sporze prowadzonym w zakresie działalności oddziału. Kwestia oznaczenia strony pozwanej poprzez wskazanie na istnienie oddziału nie wpływa na tożsamość pozwanej osoby prawnej, skoro oddział nie ma odrębnej osobowości. Niewątpliwie zaś roszczenia wynikające z umów ubezpieczenia zawieranych w ramach działalności oddziału pozwanego w Polsce mieszczą się w zakresie uprawnień osoby upoważnionej w oddziale do reprezentowania przedsiębiorcy zagranicznego, w tym zagranicznego zakładu ubezpieczeń i reasekuracji. Nie zachodziły więc podstawy do stwierdzenia nieważności postępowania.

Z tych przyczyn zaskarżone postanowienie należało uchylić na podstawie art. 394¹ § 3 w zw. z art. 398¹⁵ § 1 zd. pierwsze k.p.c.

Orzeczenie o kosztach postępowania zażaleniowego poddane jest regule z art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3, art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c.

